

Lietuviškos spaudos atgavimo sukaikčiai

ALGIMANTAS A. NAUJOKAITIS

Dar pernai Lietuvos Respublikos Seimo priimtu nutarimu buvo sudaryta ir patvirtinta Lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo 100-čio minėjimo komisija. Ją sudaro 26 Seimo, vyriausybės, mokslo, kūrybinių sąjungų, kitų Kultūrinio ir švietimo organizacijų, savivaldybių atstovai. Komisijos pirmininkas – Seimo pirmininkas Artūras Paulauskas, pavaduotojai – Švietimo ir mokslo ministerijos valstybės sekretorius D. Namgaudis, Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto narė D. Teišerskytė, komisijos sekretorius – Seimo ryšių su visuomene skyriaus vedėjas A. Vaišys (jo tel. 2396201, elektroninis paštas: anvais@lrs.lt) [anvais@lrs.lt].

Tarp komisijos narių – Lietuvos Mokslų akademijos viceprezidentas, Vilniaus Pedagoginio universiteto rektorius A. Gaižutis, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto direktorius A. Kalėda, Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto dekanas D. Kaunas, Lietuvos Meno kūrėjų asociacijos (susivienijimo) prezidentas V. Martinkus, Lietuvos Kultūros fondo „Knygnešio“ draugijos pirmininkė I. Kubilienė, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkė I. Smetonienė, kiti žymūs kultūros ir visuomenės veikėjai.

Ivertindamas lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo reikšmę, tautos atgimimo, lietuvių visuomenės viešosios minties plėtojimui ir apskritai valstybingumo atkūrimo bei kultūros pažangai, Lietuvos Respublikos Seimas taip pat nutarė šiuos, 2004-ųjų, metus paskelbti kalbos ir knygos metais. Seimas įpareigojo lietuviškos spaudos atgavimo 100-čio minėjimo komisiją sudaryti šių jubiliejinų metų minėjimų ir kitokių priemonių programą.

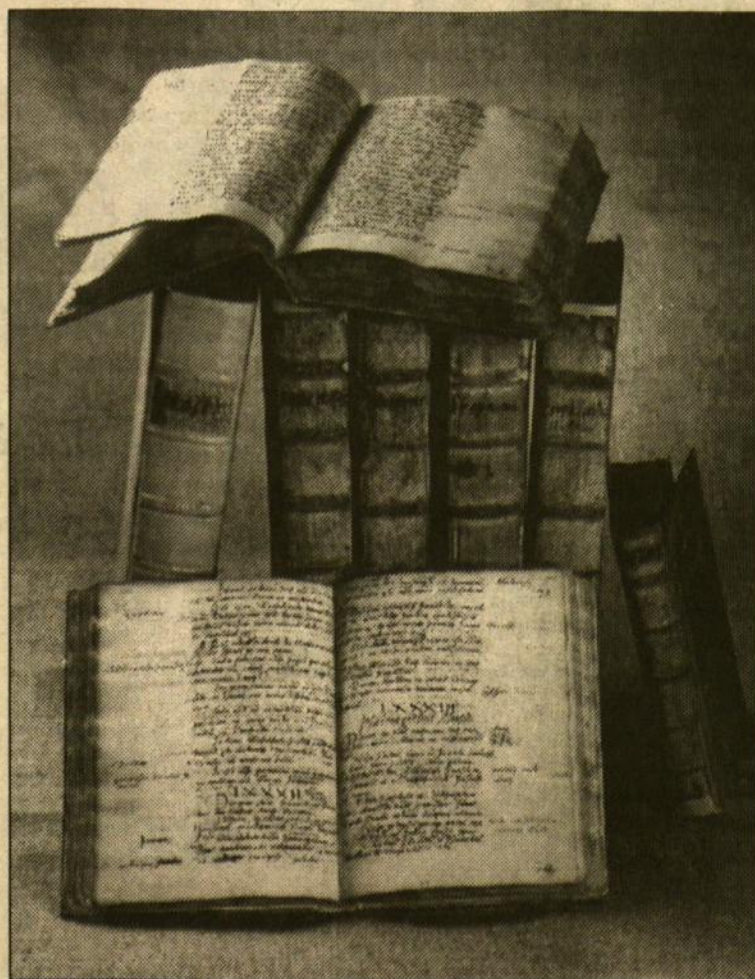
Ne viename jubiliejinės komisijos posėdyje jos pirmininkas, Lietuvos Respublikos Seimo pirm. A. Paulauskas, pabrėžė, kad šia proga, visą Lietuvą, išeiviją apimančia minėjimo programa atkreipia dėmesį į mūsų kultūros ir politikos tradicijos ištakas, į mūsų tautinio savitumo raidą, nulemtą kartų atkaklumo. Pasak A. Paulausko, sudaryta šimtmečio minėjimo komisija, Seimo nutarimu parengusi minėjimo programą, įvertino visuomeninių organizacijų,

mokslininkų, politikų, valstybės pareigūnų, žiniasklaidos darbuotojų, valstybinio ir regioninio masto pasiūlymus, kartu turėdama tikslą paskatinti, inicijuoti, tarpininkauti arba sudaryti galimybes minėti šią tautai svarbią sukaikčių įvairiais sumanymais sostinėje Vilniuje ir apskrityse, taip pat užsienyje. UNESCO generalinės konferencijos sesijoje 2003 m. patvirtintas Lietuvos pasiūlymas įtraukti šį minėjimą į 2004–2005 metų kultūros įvykių kalendorių. Siekiama, kad knygnešystė būtų žinoma pasauliui, kaip išskirtinis socialinės pažangos patyrimo reiškinys.

Pirmininkas A. Paulauskas ta proga primena skaudų smūgį Lietuvai, kai 1864 m. carinės Rusijos valdžia uždraudus lietuvišką spaudą lotyniškais rašmenimis, lietuvių visuomenė buvo tiesiog atribota nuo atvirų ryšių su kita Europos kultūros dalimi, su jos pažinimu. Kai aktyviausių lietuvių visuomenės veikėjų pastangomis Rusijos imperijos valdžia sutiko grąžinti spaudos teisę lotyniškais rašmenimis, iš tikrųjų prasidėjo kultūrinis ir politinis sąjūdis, nulėmęs lietuviškų tradicijų atgimimą, tautos savimonės brandumą ir pagaliau – valstybingumą. Tad lietuviškos spaudos atgavimo 100-čio sukaikčiai teikia progą visuomenei ne tik intensyviau domėtis praeities įvykių reikšme, bet ir lietuvių kalbos kultūros plėtojimu šiuolaikinių technologijų pagalba pasaulyje. Domėtis ne tik istorijos, kalbotyros, knygotyros specialistų darbais, bet ir visuomenės įprasminimu valstybėje bei lietuvių laimėjimais pasaulyje.

Svarbiausias sukaikčių renginių programos bruožas – sudominti įvairius visuomenės sluoksnius Lietuvoje ir išeivijoje, atskleisti lietuvių kalbos vartojimo šiuolaikines galimybes, tarptautinį jos mokslinių tyrimų mastą. Numatytos priemonės turėtų padėti puoselėti gimtąją kalbą, pagerbti mūsų šviesuolių, spaudos draudimo laikais, spausdinusius ir platinusius lietuvišką spaudą – Jurgį Bielinį, dr. Joną Basanavičių, Vincą Kudirką, Petrą Vileišį, Feliciją Bortkevičienę ir kitus, paaukojusius savo sveikatą ir asmeninį turtą Lietuvos atgimimui.

Programoje numatyta daug įvairių renginių, iš kurių bene svarbiausias – š.m. gegužės 7 d., 10 val. ryto, iškilmingas Lietuvos Respublikos Seimo posėdis, skirtas Lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo šimtmečiui paminėti. Nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje jau balandžio-gegužės mėnesiais veiks didelė, išsami paroda „Spaudos draudimo laikų dokumentai ir leidiniai“. Jau netrukus – 2004 m. vasario mėn., Vilniuje, Parodų rūmuose, planuojama surengti didelę knygų mugę „Lietuvos spaudos sugrįžimas“. Joje atsispausdinti ir išeivijoje parašytos bei išleistos knygos, kiti leidiniai. Jau įgyvendinta programoje

numatyta priemonė – Vasario 16-sios Nepriklausomybės Akto Signatarų namuose (Vilnius, Pilies g. 26) įkurtas dr. J. Basanavičiaus memorialinis kabinetas, o šiemet čia bus surengta jo bibliotekos restauruotų knygų bei asmeninių daiktų ekspozicija. Lietuviškos kultūros židinyje – inž. Petro Vileišio rūmų ansamblyje Vilniuje, Antakalnio g. 6, rugsėjo – gruodžio mėn. bus surengtas renginių ciklas „Petrus Vileišis – lietuviškojo Vilniaus žadintojas“, „Lietuvių Mokslo draugija ir jos reikšmė“. Čia pat vyks dr. J. Basanavičiaus skaitymai. Minėjimo programoje taip pat numatyta nemažai tarptautinių renginių. Pažymėti renginiai JAV, Kanados lietuvių bendruomenėse, o Punske, Gervėčiuose – seminarai Lenkijos ir Baltarusijos lietuvių bendruomenėse. Įrašyta taip pat užsienio lietuvių – mokslininkų konkursas „Tėvų ir senelių gimtoji kalba ir aš“, Mažonoje Lietuvoje numatomas knygnešių atmintinų vietų lankymas bei pagerbimas. Rudenį Vilniuje bus surengta tarptautinė mokslinė konferencija „Lietuviškos knygos ir viešo žodžio kultūra: nuo draudimo iki demokratijos ramščio“, o Šiauliuose gegužės mėnesį – „Tautinis tapatumas ir kalba: spaudos draudimo aplinkybės, pasekmės, asmenybių vaidmuo“. Jau balandžio mėnesį Klaipėdoje bus surengta kita tarptautinė mokslinė konferencija „Georgas Sauerweinas ir lietuvių tautos atgimimas 19 a. pabaigoje“.

Šimtmečio renginių programoje – nemažai priemonių šiuolaikiniuose informaciniuose tinkluose. Tarp jų – šiomis dienomis pradėjusi veikti interneto svetainė – elektroninis leidinys „Lietuviškas žodis“. Interneto svetainės elektroninis adresas: www.spaudos.lt. Birželio mėn. numatyta išleisti kompaktines plokšteles „Varnių ir Lietuvos Didysis“ (apie vysk. M. Valančių, Lietuvos kultūros istoriją Lietuvos katalikų bažnyčios kontekste), o

taip pat „Europa Žemaitijoje“ (apie Žemaitijos europėjimo raidą).

Renginių programoje yra skyrius, skirtas mokykloms, švietimo sistemai. Numatytos penkios regioninės lietuvių kalbos mokytojų konferencijos, skirtos bendrinės lietuvių kalbos raidos 100-čiui. Vilniaus universiteto bibliotekoje numatyta įkurti knygų muziejų, o taip pat čia surengti paroda „Lietuviškos spaudos kelias (1864–1904)“. Bus taip pat surengta lietuviškos ir užsienio lietuviškos mokyklose besimokančių moksleivių lietuvių kalbos olimpiada. Numatyta ir internetinė viktorina moksleiviams tema „Spauda ir knygnešiai“. Po kurio laiko ją bus galima rasti Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų sąjungos tinklapyje (<http://www.ipc.lt/liet/>).

O kiek renginių bus visose Lietuvos apskrityse! Vilkaviškio rajone, Paežeriuose, bus atnaujinta dr. V. Kudirkos klėtelės ekspozicija, bus išleistas almanachas *Užnemunės knygnešiai*. Šakių rajono Sudargo vidurinėje mokykloje bus paminėtos šio krašto žymaus knygnešio M. Sederevičiaus gimimo 175 metinės. Ne tik Šakių, bet ir Panevėžio, Kauno, Šiaulių, kitose apskrityse ir rajonuose bus rengiami minėjimai, ekskursijos, parodos, konferencijos, skirtos knygnešiams. Gegužės mėnesį vyks dviračių žygis draudžiamų lietuviškų knygų gabenimo maršrutu Tilžė – Šiauliai. Panevėžio apskrityje vyks literatūrinis – muzikinių kompozicijų „knygnešių šventė gadyne“ konkursas. Kretingos rajone, vysk. M. Valančiaus gimtinės muziejuje, vyks jo raštų skaitymo konkursas, Bitėnuose, draudžiamos lietuviškos spaudos leidejo Martyno Jankaus atnaujintoje sodyboje vyks spaudos darbuotojų, leidejų, kultūros ir meno veikėjų mokslinė konferencija „Sueiga pas Martyną Janką Bitėnuose“, o greta, ant Rambynų kalno koncertuos simfoninis orkestras. Iki tol bus

sutvarkytas, atnaujintas M. Jankaus muziejus – išplėsta ekspozicija, restauruoti eksponatai, išleistas informacinis leidinys.

Spaudos atgavimo šimtmečio didelė šventė numatoma Kauno pilyje. Bus sutvarkytas Kauno karo muziejaus sodelio knygnešių kiemelis. Dr. J. Basanavičiaus tėviškėje, Ozkabaliose liepos mėn. vyks Sudargos krašto folkloro ir klotimo teatrų šventė „Kai šildo žemę žuolai“. Gegužės mėnesį Vilkaviškio rajono viešojoje bibliotekoje bus įrengta literatūrinė ekspozicija „Vilkaviškio literatūrinė gimnazija“. Kazlų Rūdos biblioteka surengs konferenciją – diskusiją „Tradicinė knyga – dabartis ir perspektyvos“. Ta pati biblioteka jau paskelbė konkursą

vaikams „Ką žinai apie knygnešius?“ Alytuje numatytas raštingiausio apskrities valstybinio tarnautojo konkursas. Panevėžio rajono Smilgių vidurinė mokykla užsimojo parengti aplanką apie lietuvišką knygą ir knygnešius. To paties rajono Karsakiškio A. Strazdelio vardo mokykla rengia švietėjišką programą „Vargų mokykla“.

Daugelyje rajonų numatytos muzikinės-mėnės kompozicijos, konkursai, literatūros vakarai, ekskursijos, teatro spektakliai, skirti lietuviškos spaudos atgavimo 100-šioms metinėms.

Pasistengs ir leidyklos. Bus išleisti *Spaudos lotyniškais rašmenimis draudimo (1863–1904) dokumentai* da tomui, veikalai *Didžioji knygnešių*

bylos, Lietuvių raštijos slapyvardžiai, Lietuvių kalbos istorija (albumas lietuvių ir anglų kalba) knygelė apie knygnešius anglų kalba, atminimo atvirukai, vokių ir pašto ženklų serija. Iš svarbesnių knygų pažymėtina dr. J. Basanavičiaus bibliotekos *Katalogas*, monografija *Vaclovas Biržiška, Petro Vileišio Rinktiniai raštai, Lietuvių liaudies dainų antologija* anglų kalba, albumas *Knygnešių memorialinės vietos* ir kiti leidiniai.

Viskas apie lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo šimtmetį – elektroniniame leidinyje *Lietuviškas žodis*.

Interneto svetainė: www.spaudos.lt

Lietuvių kalbos istorija

KUN. VIKTORAS RIMŠELIS, MIC

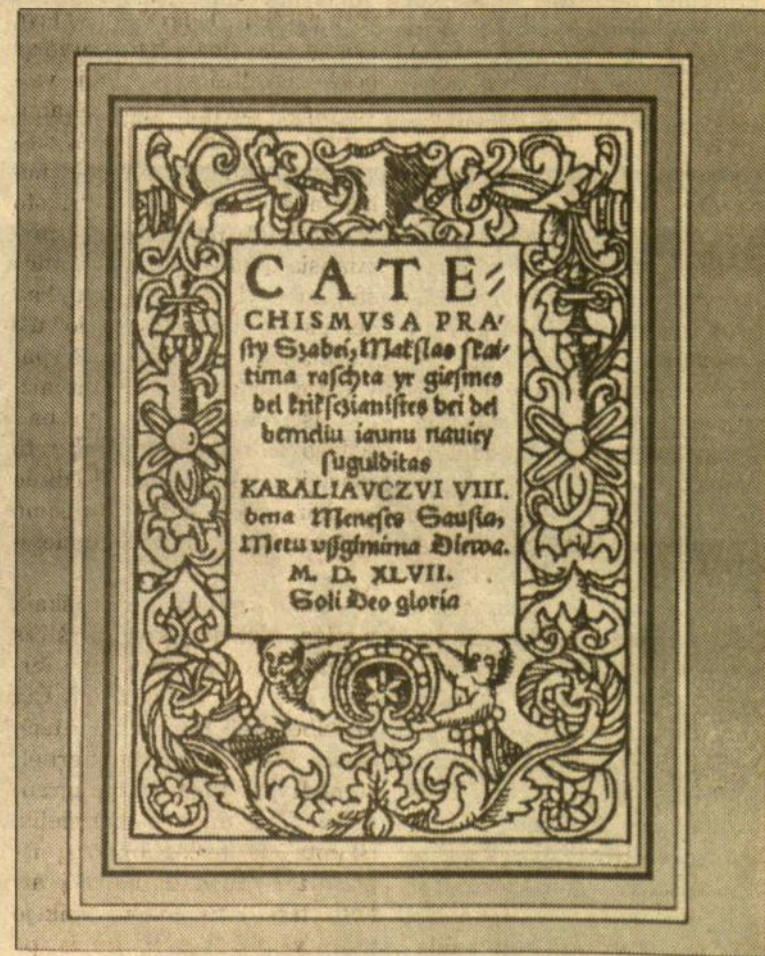
Labai gerai prisimenu dvi maldaknyges – *Aukso Altorių ir Kantičką*. Viena knyga buvo mamos, o kita mano senele. Iš jų juodvi melsdavosi, o *Kantičką* naudojo tik pagrabė. Tos maldaknygės buvo spausdintos Prūsijoje – Tilžės spaustuveje. Į Lietuvą jas parnešdavo knygnešiai. Iš čia man darosi aišku, kad Prūsijoje anuomet lietuvių kalba buvo gyva. Mažai kas žino, kad Emmanuelis Kantas, didžiausias modernių laikų filosofas, buvo Prūsijos lietuvis ir labai gerai mokėjo lietuvių kalbą. Jis *Lietuvių ir vokiečių kalbos žodynui* parašė įžangą, kurioje sako, kad lietuvių kalba yra verta valstybinės apsaugos. Šitoks Kanto pareiškimas turi labai didelę istorinę reikšmę, nes jis buvo ne tik žymus filosofas, bet taip pat ir didelis lingvistas. Toliau Kantas aiškina, kad lietuvių kalba turi būti išlaikoma, nes ji atskleidžia ne tik filologijos paslaptis, bet ir tautelių valdymosi būdą. Pagal devyniolikto amžiaus žymiausią filologus šių dienų pasaulis būtų daug gražesnis ir turtingesnis su nepriklausoma Lietuva, su seniausią jos kalbą lingvistiniame moksle. Lietuvių kalba yra pirmoji Arijų kalba, kuri atskleidžia Arijų civilizaciją ir kultūrą pagal palyginamąją filologiją.

Devyniolikto amžiaus mokslininkai filologai tvirtina, kad lietuvių kalbos sandara yra tobulėnė už sakaitų, graikų ir lotynų kalbas, kurios turi savo kilmės šaknis lietuvių kalboje. Pagal juos, lietuvių kalba yra senesnė už visas kitas kalbas, o jos gramatikos kūrėjai yra genijai, nors apie juos mes iš tos senovės neturime žinių. Nė vienoje kalboje nėra tokių gražių mažiųjų žodžių, kokius mes vartojame savo kalboje.

Nuostabi yra Lietuva ir jos kalba, kuria kalbėjo gyventojai mūsų krašte jau dešimt tūkstančių metų prieš Kristų. Tiesą sakant, netoli Kretonų ežero, yra atrasta audinių gabalai iš ketvirtos ir net iš dešimt tūkstančių metų dar prieš Kristų. Tie audiniai panašūs į šių dienų audinius. Atrasta ir palaidotų žmonių kaukolės iš dešimto amžiaus prieš Kristaus gimimą. Atrandami iš tų laikų ginklai. Taigi čia buvo karingi žmonės ir jie buvo lietuviai. Kretonų ežere po vandeniu būta akmeninio kelio, kuriuo galėjo kareiviai praeiti.

Tas mūsų ežeras anais senaisiais laikais buvo labai didelis. Dabar jis vis po truputį mažėja. Nuo mūsų Murmų kaimo jis per tą tūkstantmetį nuslogio į šiaurę apie vieną kilometrą. Mūsų kaimas turėtų būti visai prie ežero. Aš vis galvodavau, kaip atsirado čia pat šaltinėlis su savo šaltu vandeniu prie mūsų daržo, kur buvo gera žemė ir ežės visokioms daržovėms. Nuo čia dideli raistai iki ežero krantų. Tie raistai ir dabar pilni visokių žvėriukų. O ežero palikimas – tai tas šaltinėlis. Žmonės, kurie gyveno prieš tuos tūkstančius metų, taip pat gaudė žuvis bradiniu, kaip ir aš su mama.

Šiame pasaulyje viskas keičiasi ir išnyksta. Bet mes turime tik džiaugtis, kad mūsų tiek daug persekiojama kalba neišnyko ir yra gyva, nors seniausia visame pasaulyje.

TURINYS

Švenčiant spaudos atgavimo sukaikčių.

„Dainavos“ ansamblio koncertas ir muz. Darius Polikaitis.

Čikaga laukia „Kariūno“. Apie vaikus ir vaikams skirtą literatūrą.

Pedagogų rengimo ypatumai Lietuvoje.

Sutarėm, tikrai sutarėm

JOLANTA BANIENĖ

2004 metų sausio 31-oji diena iš tiesų nepašyktėjo Čikagos lietuvių visuomenei kultūrinių renginių. Net ir išrankiausio skonio muzikos mėlėtojai turėjo nemažą pasirinkimą. Maloni staigmena laukė chorinės muzikos gerbėjų – jie turėjo ypatingą galimybę pasiklausti žinomos lietuvių folkloro atlikėjos Veronikos Povilionienės ir Lietuvių meno ansamblio „Dainava“ koncerto. Nors bilietai buvo pardavinėjami iš anksto, tačiau prieš koncertą prie kasos nusidriekė ilga žmonių eilė. Tą šeštadienio vakarą Moraine Valley Community College Fine and Performing Arts Center salėje neliko nė vienos tuščios vietos, ne visi norintys pateko į koncertą.

Ir štai scenoje – „Dainava“. Šiltais plojimais publika sutiko koncerto viešnią Veroniką Povilionienę, meno vadovą ir dirigentą Darių Polikaitį, koncertmeisterį Vidą Neverauską ir šauniuosius dainaviečius (šiuo metu „Dainavoje“ – 55 dainininkai). Kiekvieno atlikėjo veide – koncertinį jaudulį slepianti šypsena, o akyse didžiulės atsakomybės jausmas.

Koncerto pradžioje išgirdome R. Varno aranžuotą žemaičių dainą „Lėk gervele“. Nuo pat pirmų dainos garsų Veronika Povilionienė pavergė klausytojų širdis savo nuosirdžiu dainavimu. Choras aidu pritarė pagrindinę melodiją vedančiai solistei: „Šios dainos interpretacija sužavėjo puikiu susiklausymu, subtilia dinamika. O, besiklausydami tarmiškai atliekamos rugiapjūtės dainos „vaikštinėjo tėvulis“, mintimis trumpam sugrįžome į saulėtą, rugių laukais banguojančią Lietuvą. Dainininkė meistriškai atliko gana sudėtingą, vingrą, su daugybe muzikinių puošmenų melodiją.

„Trepulė martela“ – jauno ir talentingo lietuvių kompozitoriaus bei chorų dirigento V. Augustino kūrinys mišriam chorui. Liaudies kūryba – daugelio menininkų įkvėpimo šaltinis, taigi šiame kūrinyje kompozitoriui pavyko suderinti folklorą su šiuolaikinės muzikos išraiškos priemonėmis. „Trepulė martela“ parašyta lietuviškų sutartinių pagrindu: muzikoje gausu sinkopijų, nelauktų įstojimų ir staigių užbaigimų. Trumpi kūrinių sudėties kalbinių intonacijų motyvai subrandina muzikinę temą, kuri toliau vystoma kanono principu ir išauga iki galingo aštuonių balsų choro skambesio! Folklorinį koloritą dar labiau pa-

ryškina instrumentiniuose tarpuose skambantys lumzdeliai (Anna O'Shea, Kazys Motekaitis), skudučiai (Jurga Čepkutė, Laura Ivanovaitė), o muzikinio ansamblio pagrindu tapo beveik nenutrūkstanti perkusija (mušamųjų partiją atliko Nerijus Aleksa, Adomas Daugirdas, Aliukas Gylys, Julius Gylys). Visos šios originalios muzikos išraiškos priemonės išaudžia, nuostabiais lietuviškais raštais išmargintą, muzikinę juostą. Šio kūrinio interpretacija sužavėjo kūrybinio užmojo drąsumu ir optimizmu. Puikus Dariaus Polikaitio dirigavimas, preciziškai tikslus choro įstojimai, sukūrė žaismingą nuotaiką, kuri išjudino visus – tiek atlikėjus, tiek klausytojus, tad, nuskambėjus paskutiniams garsams, salė praplupo plojimais ir „bravo!“ šūkiais. Toliau koncerte skambėjo improvizacijos liaudies dainų temomis. Išgirdome lopsinę „Liulia bernelį tinginėl“, dvi sutartines „Ka bice“ ir „Dolijutė“, „Raudą ir lopsinę“, „Tėvulia mano“ bei „Liulia dukrelė“. Šių autentiškų liaudies dainų atlikimas suteikė progą dar kartą įsitikinti neabejotinai dainininkės Veronikos Povilionienės talentu bei „Dainavos“ choro muzikalumu. Žavėjo santūrus piano, gražus ir taisyklingas vokalas, profesionalus dirigavimas. Pakako erdvės ir improvizacijai, savitai ir naujoviškai, kartu su liaudies muzika skambėjo akustinės gitaros (Saulius Gylys ir Tomas Strolia).

Visa žmonijos kultūra tarp savęs rišasi, todėl kiekvienas žmogus gali joje atrasti kažką bendra

Pirmąją koncerto dalį užbaigė vokalinis dainų ciklas „Biržų krašto meilės dainos“ (tekstai iš J. ir M. Janonių tautosakos rinkinių). Ši idomų kūrinių aranžavo žinomas šių dienų folkloristas ir kompozitorius Algirdas Klova. Kompozitoriui gana neblogai pavyko sujungti į vieną vokalinę visumą dviejų skirtingų tautų ir kultūrų liaudies muziką – išgirdome lietuviško folkloro ir džiazo sintezę.

Pirmoji ciklo daina „Stovi obelė“ – tai svajinga dvasinių išgyvenimų, jausmų kaitos interliudija. Klasikinės gitaros akompanimentas (V. Neverauskas), valso ritmika primena italiskąsias serenadas, tarsi gaivaus vėjo gūsį suskamba džiazinė improvizacija (Aliukas Gylys – mušamieji, gitaros – Saulius Gylys ir Tomas Strolia).

Ryškiu kontrastu prieš tai vyraavusiai lyrikai suskamba an-

troji ciklo daina „Paskutinį kartą“, šios dalies staigmena – Dariaus Polikaitio vokalinė improvizacija, kurioje jis atskleidžia, kaip plataus diapazono dainininkas.

Po dramatiško jausmų protrūkio ramiai ir jausmingai nuskamba lyrinė daina „Sudie, panytelė“. Ši miniatiūra sužavi gražiu legato, lygiu choro balsų skambėjimu, geru intonavimu ir frazuote bei išraiškia dinamika.

Dalyje „Oi berneli, bernuželi“ nuskambėjo įtaigus Veronikos Povilionienės ir choro dialogas. Atlikėjai lanksciai reagavo į dirigento mostus, žavėjo iš širdies besiliejami kantiškos, graži harmonija.

Ciklo pabaigoje („Klausė mane tetušelis“ ir „Menesėlis šviečia naktį“) buvusių svajingą nuotaiką pakeičia jaunatviškas polėkis, optimizmas. Šiose džiazinėse kompozicijose gausu sudėtingos ritmikos, netikėtų melodinių vingių ir, žinoma, improvizacijos. Choras, muzikantai ir dirigentas įtaigia, laisva ir nuotaikinga interpretacija „uždega“ ir klausytojus – tad salėje neliko nė vieno abejingo gražiems jausmams, gerai nuotaikai.

Antroje koncerto dalyje žmoniškųjų jausmų išgyvenimus pakeitė tėvynės meilės lyrymas. Šią dalį choras pradėjo jausminga kompozitoriaus Jono Govedo daina „Iš tavo rankos“ (ž. B. Brazdžionio). Dainos sakrališkumą dar labiau paryškino

mesys folklorui, kuris meistriškai derinamas su šiuolaikinėmis intonacijomis ir išraiškos priemonėmis. Tamprus teksto ir muzikos ryšys. Chorui akompanuoja instrumentinis kvartetas (fleita – Anne Belle O'Shea, smuikas – Linda Veleckis, Dainora Pekevičiūtė, sintezatorius – Vidas Neverauskas). Visas šis kūrinys komponuojamas kontrastų principu. Savo originalumu išsiskiria „Sesuo rudeninė žolė“ dalis. Ji ne tik kontrastuoja skambėjusioms „Genties negarsi giesmė“ ir „Iš tolo atplaukia“ dalims, bet išsiskiria savo išraiškos priemonėmis: choro fone girdime Veronikos Povilionienės deklamavimą, atskirų solistų (Jurga Čepkutė, Dana Gylėnė, Marius Polikaitis, Giedrė Selevičienė) monologus. „Žalius“ muzikinius vaizdinius piešia ciklo daina „Žalias vėžys“. Šioje vokalinėje miniatiūroje galime įžvelgti programines muzikos bruožų, gana ryški dailės ir muzikos sintezė. Darniai skamba šiuolaikinė harmonija, pagrįsta netradiciniais sąskambiais ir akordais. Baigiamosios kadencijos besitęsiantis akordas tarsi nutiesia tiltą tarp dalių. Pasigirsta nuosirdžiai paprasta ir jausminga melodija „O tėviške“. Kiekvienas atlikėjas į šią dainą įdėjo dalelę savo širdies ir jausmų, tėvynės meilės, mažą gintaro gabalėlį ir kvepiančios duonos riekelę. Visa tai dar labiau įprasmina muzikalus choro vadovo Dariaus Polikaitio dirigavimą, „šiltas“ choro tembras, susiklausymas, artistiškas bei meniškumas. Visą ciklą apjungia dalies pabaigoje vyru partijoje pasigirdęs genties negarsios giesmės motyvas, kuris ištrypsta tyloje.

Koncerto pabaigoje skambėjo dar vienas vokalinis chorių dainų ciklas. Išgirdome vieno populiariausio Europoje šiuolaikinės chorinės muzikos kompozitoriaus ir choro dirigento Vytauto Miškinio kūrinių „Trys vizijos“. Šis vokalinis ciklas – šiuolaikinio žmogaus pasaulėjautos išraiška, kuri neatskiriamai nuo praeities, dabarties ir ateities. Ciklą pradeda estradinio pobūdžio fortepijoninė įžanga. Muzikiniai išgyvenimai keičia vienas kitą, jaučiamas tamprus teksto ir muzikos ryšys, o visam šiam meniniam procesui vadovauja plastiška ir tiksli dirigento ranka.

Koncerto sėkmė – tai viso ansamblio ir jo sielos – vadovo Dariaus Polikaitio – bendro darbo, repetitijų rezultatas. Drąsumas abipusis sutarimas ir geras psichologinis ryšys.

Koncerto metu skambėjo dainų dialogas tarp choro ir koncertmeisterio Vido Neverausko. Šis talentingas ir universalus muzikantas be priekaištų akompanavo fortepijonu, sintezatoriais bei gitara. Naujovės ir eksperimentai visiems koncerto atlikėjams atvėrė improvizacinę erdvę ir kūrybinių ambicijų įgyvendinimo galimybes. Be abejonės šis koncertas įeis ir meno ansamblio „Dainava“ istoriją, kaip originalus ir pavykęs projektas, kuriame išaukštinta lietuvių liaudies muzika ir meilė tėvynei.

Daugelis, tą vakarą atėjusių į koncertą, tikėjosi pamatyti ir išgirsti kažką naują, bet koncertas pranoko visus lūkesčius. Išgirdome įvairiaspalvę chorinės muzikos, liaudies dainos, džiazo, improvizacijos, ritminių ir akustinių efektų gamą. Svarbiausia, kad virš visų šių eksperimentų, nuo koncerto pradžios iki pabaigos, savimi išliko muzika ir chorinis menas.

Lietuvių meno ansamblis „Dainava“, jos vadovas muz. Darius Polikaitis ir folkloro dainininkė Veronika Povilionienė koncerte „Sutarsim“ š.m. sausio 31 d. Andriaus Šimkevičiaus nuotrauka.

Su Dariu po koncerto

Sausio 31 dieną po sėkmingo „Dainavos ansamblio ir Veronikos Povilionienės koncerto sutraukusio sausakimšai pilną salę, talpinančią per 600 žiūrovų, radijo žurnalistas ir *Draugo* bendradarbis Algis Zaparackas pakalbino „Dainavos“ ansamblio vadovą ir dirigentą muz. Darių Polikaitį.

—Kaip jaučiatės, Dariu, po tokio sėkmingo koncerto?

—Jaučiuosi labai gerai ir, kaip paprastai po didelio projekto pabaigos, jaučiu lyg didelį įtampos atsipalaidavimą. Viskas, atrodo, gan sėkmingai praėjo ir daugmaz pasisekė. Manau, kad tuo koncertu atlikome, ką buvome užsibrėžę padaryti.

—Jau, rodos, yra penkiolika metų, kai Jūs vadovaujate „Dainavai“?

—Iš tikrųjų niekad nepagalvojau skaičiais, tik žinau, kad 1988 metais pradėjau. Bet tikrai penkiolika!

—Koks buvo šio koncerto užsibrėžimas?

—Šio koncerto užsibrėžimas buvo, kad reikia padaryti kažką neįprastą, skirtingą, kas paprastai vyksta choro rėmuose.

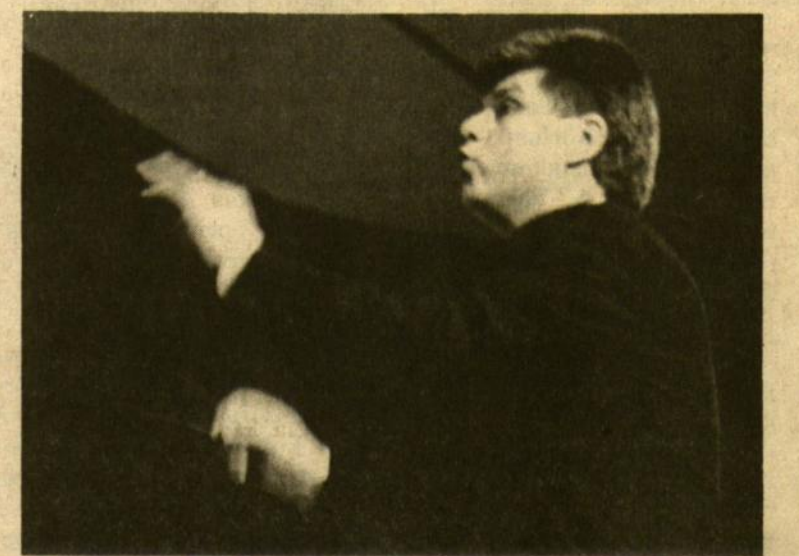
Ypač pirmoji koncerto dalis buvo labai didelis įvairių stilių muzikos mišinys, bet jungiantysis elementas čia buvo liaudies daina. Kadangi kilo tokia mintis, tai iš Lietuvos pasikvietėme garsiąją folkloro dainininkę Veroniką Povilionienę, kuri labai maloniai sutiko su mumis atlikti šį koncertą.

O kas dar padarė jį tokiu

technika liudija apie pasiektą brandą. Choro vadovas – didžiulis autoritetas – visi atlikėjai jautriai reaguoja į kiekvieną dirigento mostą, juntamas abipusis sutarimas ir geras psichologinis ryšys.

Koncerto metu skambėjo dainų dialogas tarp choro ir koncertmeisterio Vido Neverausko. Šis talentingas ir universalus muzikantas be priekaištų akompanavo fortepijonu, sintezatoriais bei gitara. Naujovės ir eksperimentai visiems koncerto atlikėjams atvėrė improvizacinę erdvę ir kūrybinių ambicijų įgyvendinimo galimybes. Be abejonės šis koncertas įeis ir meno ansamblio „Dainava“ istoriją, kaip originalus ir pavykęs projektas, kuriame išaukštinta lietuvių liaudies muzika ir meilė tėvynei.

Daugelis, tą vakarą atėjusių į koncertą, tikėjosi pamatyti ir išgirsti kažką naują, bet koncertas pranoko visus lūkesčius. Išgirdome įvairiaspalvę chorinės muzikos, liaudies dainos, džiazo, improvizacijos, ritminių ir akustinių efektų gamą. Svarbiausia, kad virš visų šių eksperimentų, nuo koncerto pradžios iki pabaigos, savimi išliko muzika ir chorinis menas.

Muz. Darius Polikaitis.

„kitonišku“, tai ne tik, kad ji dalyvavo, bet taip pat per visą pirmąją koncerto dalį buvo ryškūs šios tokios improvizacijos elementas. Ir su choru, ir taip pat mums akompanavusia muzikantų grupe, kurioje grojo mūsų nuolatiniai akompanatoriai, ypač pažymint Vidą Neverauską. Manau, kad ir choras, ir kiti atlikėjai tas improvizacijas įveikė neblogai.

O antroje dalyje buvo irgi paimtas ne toks jau lengvas repertuaras. Mes dainavome to rontiškio Jono Govedo kūrinių, dainavome pagal J. Tamulionio muziką poeto Marcinkevičiaus eiles „Tėviškos giedojimai“. Šis kūrinys buvo trijų chorų – „Dainavos“, Cleveland „Exultate“ ir Toronto „Volungės“ prieš kelis metus specialiai užsakytas, kai mes rengėm trijų chorų koncertą dienraščiui *Draugui*. Aš norėjau dar kartą tą kūrinių atlikti Čikagos publikai. Ir baigėme V. Miškinio kūriniu (B. Brazdžionio žodžiais) „Trys vizijos“.

Tad koncerto mintis buvo kažką kitaip padaryti ir suriši ne tikrai skirtingus muzikos elementus, bet dabartinį modernų gyvenimą su mūsų tautos garbinga istorija, su liaudies gražiais papročiais, su gražia mūsų praeimi, kuri vis tiek ir šiandien mus veikia, nors kartais pamirštami per visą modernaus pasaulio triukšmą.

—Jūs sugebėjote pirmoje dalyje i choro palydą dainiai įtraukti modernius muzikos instrumentus, kurie paprastai nelabai derinasi su liaudies muzika?

—Jūs teisingai pastebėjote, kad normaliai jie nesiderina su liaudies daina, bet, antra vertus, pasirodė, kad jie gerai derinasi. Čia iš esmės tas derinys labai pasisekė Veronikos Povilionienės dėka, kuri tokius eksperimentus Lietuvoje jau kurį laiką atlieka su džiazo saksofo-

nistu P. Vyšniausku, netgi su „rap“ grupe, su kitais „pop“ ansambliais, tai čia buvo jos įnašas didžiausia dalis.

Tas derinimas, mano nuomone, įrodo, kad vis tiek mus, visą žmoniją, daug kas jungia. Mes turime savo kultūrą, savo gražią praeitį, bet tuo pačiu ji rišasi su kitomis pasaulio kultūromis. Yra kažkas bendra, kiekvienas žmogus ten gali kažką rasti. Tai ir buvo mūsų noras, toks bandymas bent kiek tai parodyti.

Man atrodo, kad koncerte gyvenamojo krašto – Amerikos – muzikos dvasia buvo pinama su lietuvių liaudies dvasia. V. Povilionienė kartą man pasakojo, kad kai dar sovietiniais laikais kartą dainavo liaudies dainas su liaudies ansambliu Odesoje, iš publikos girdėjo, kad kažkas dainuoja lygiai ta pačią dainą. Pasirodė, kad tai buvo iš Afrikos žmogus. Jo gentyje, Afrikoje, tai buvo karo daina, truputį kitaip dainuojama, labai garsiai, mūsų liaudies subtiliau. Vadinasi, yra idomu, kad tautos skiria žemynai ir vandenynai, o kažkas vis tiek jas riša, yra bendra.

—Ar planuojate su šiuo koncertu aplankyti kitus lietuvių telkinius?

—Būtų tikrai nuostabu, bet vargiai išeis. Pagrindinė problema – jeigu Veronikos nėra, tai jau gera dalis koncerto nebūtų tokia pati, o ji netrukus grįžta į Lietuvą. Deja, atrodo, kad mums nepasiseks kur kitur koncertuoti.

—Ar Jūs įreikdavote tą koncertą?

—Įrašas buvo padarytas, bet aš jo dar nesiklausiau. Su įrašais visuomet yra rizika: ar jis atspindės, kas tikrai vyko koncerte.

—Ačiū, kad sutikote pasikalbėti ir taip pat ačiū už nuostabų koncertą!

Koncerte gyvenamojo krašto – Amerikos – dvasia buvo pinama su lietuvių liaudies dvasia

„Dainavos“ ansamblis su vadovu muz. Dariu Polikaitiu ir pianistu Vidu Neverausku.

Jono Kuprio nuotrauka.

Lietuvos kariūnai rengiasi Čikagon (1)

Vytautas Verseckas — tiesiog įgimtas optimistas — daugiau Lietuvoje reikėtų tokių žmonių, kurie mokėtų matyti ir dauginti gėrį, grožį, gerą nuotaiką.

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos vyrų choro „Kariūnas“ vokalinė grupė repetuoja programą, kurią, pakviesta Draugo valdybos pirmininkės Marijos Remienės, kovo 28 d. atliks Čikagoje. Norėdama Draugo skaitytojus su pažindinti su šiuo įdomiu kolektyvu, apsilankiau Lietuvos karo akademijoje, įsikūrusioje Vilniuje, Antakalnyje.

Pasimatymą choro vadovas Vytautas Verseckas paskyrė 12 val. dienos, prieš vokalinės grupės repetaciją. Sutartu laiku jo laukiau Karo akademijos praleidžiamajame poste. Savaimė suprantama, kad čia taisyklės griežtos — įėjimas tik su leidimais. Naujai įrengtame, šviesiame poste budi du šaunuoliai kariūnai. Jiems nėra kada snūduriuoti, nes pėsčiųjų ir važiuojančių judėjimas pro vartus gana intensyvus. Žvelgiu į Karo akademijos teritoriją pro posto langą. O labai smalsu. Toks dar neįprastas pavadinimas — Lietuvos karo akademija. Teritorija apjuosta ažuoline, metaline, gražia tvora, ne taip, kaip būdavo sovietiniais laikais, kada kareivėlius užmūrydavo pilkai dažoma mūrine siena. Įsivaizduoju, kad pro tuos tvoros pinčius į teritoriją, kaip dabar aš, kasdien žvelgia ilgėsingos mergaičių akys. Juk čia daugiau kaip keturi šimtai jaunų, gražių, tvirtų ir — svarbiausia — kultūringų, kaip sako Vytautas Verseckas, vyrų. Likus kelioms minutėms iki tarto laiko, per kiemą pamatau atžingsniuojantį aukštą, tiesų, sportišką, į karininką panašų, bet be antpečių, vyriškį. Būdingieji merkia akį, kad tai ir yra Vytautas Verseckas, garsaus Lietuvoje vyrų choro „Kariūnas“ vadovas. Kad tai muzikantas, įsitikinu jam ištarus pirmuosius žodžius: tai išduoda žemas, muzikalus ir išlavintas balsas. Tokį ir galėjau įsivaizduoti kariūno meno vadovą.

Einame per švytinį, iki detalės tvarkingą Karo akademiją, tuokart apklotą baltu sniegu. Švariai nuvalyti takais tai šen, tai ten žygiuoja kariūnų būriai, kurių priekyje — vėliavininkas su geltona trikampė vėliavėle. Godžiai dairesi ir klausinėju savo palydovo, kas kur. Visi pastatai tarsi ką tik nudažyti. Viskas čia jauna ir šviežia. Akademijos teritorijoje — administracinis pastatas, pora bendrabučių, Kariūnų ramovės, sporto kompleksas ir t.t. Sąlygos ugdyti tvirtos

valios ir gražios sielos žmonės tikrai yra puikios. Mus pralenkia lengvasis automobilis, iš kurio prie sporto salės pastato išlipa krašto apsaugos ministras Linas Linkevičius, kažkada buvęs kolega žurnalistas. Jis, sako, čionai dažnai atvažiuoja sportuoti.

Vytautas Verseckas, kaip vėliau pastebėsite, tiesiog įgimtas optimistas. Atrodo, kad jis gimęs džiaugtis gyvenimu. Viskas, prie ko jis prisiliečia, jam atrodo puiku. Daugiau tokių žmonių Lietuvoje, galvoju, kurie mokėtų matyti ir dauginti gėrį, grožį, gerą nuotaiką. Pirmiausia, prieš pakviesdamas į savo valdas — choro studiją — jis džiaugsmingai ją pristato: „Esu labai laimingas, kad mums pasakyte šias patalpas, mes dabar turime kur dirbti“. Tik, žinoma, atsiprašė, kad jos dar nesuremontuotos. Na, žinoma, kambarys, kaip kambarys su laipteliais chorui, gana vėsus, nes langai seni ir, matyt, nesandarūs, bet čia kariūnų choras yra pats sau šeimininkas. Čionai 40 kariūnų du kartus per savaitę subėga repetuoti vakarais, o geriausi jų, sudarantys vokalinę grupę, subėga kasdien per pietų pertrauką. Nesistebėkite, kad kartoju „subėga“. Kariūnų dienotvarkė tikrai kariška, jiems nėra kada lėtai vaikščioti: 6 val. jie keliai (mankšta, prausimasis); 7 val. ryto — pūsčiai; 7:45 val. — rikiuotė, vėliavos pakėlimas, valstybės himno giedojimas; paskui rikiuotė visi išsiskirsto į auditorijas mokytis; nuo 1 val. iki 2:30 val. dienos — pietūs ir šiek tiek laisvo laiko, kurį dainingiausi kariūnai išnaudoja ansamblio repetacijai; 2:30 val. dienos — vėl rikiuotė, aiškinimasis einamųjų reikalų ir rikiuotė žygiavimas į saviruošą — savarankiškai studijuoti tai, kas užduota. Po to sportas, bibliotekos, įvairūs fakultatyvai (būreliai). Kaip sako Vytautas Verseckas, sportas kariūnų gyvenime užima labai daug vietos, mat kariūnui reikia nuolat palaikyti sportinę formą, nes kiekvienas turi įvykdyti fizines užduotis. 7 val. vakaro — vakarienė ir laisvas laikas iki vakarinės rikiuotės. Tuo metu galima gauti leidimą išeiti į miestą su reikalais ar į pasimatymą, bet choristai su nemiga prieš vakaro aštuntą, vadovai paskirs tuos grupėmis — chormeisteris Vytautas Abaris pasiima bosus, o Vytautas Verseckas — tenorus, ir

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos vyrų choras „Kariūnas“ su vadovu Vytautu Versecku.

jie atsiskiria prasidainuoti atskirose studijos patalpose. Po to valandą repetuoja visu choru, ir kariūnai vėl bėgte — 9:30 val. — vakaro rikiuotė ir poilsis, kad rytą 6 val. pakiltų naujiems išbandymams.

Taigi dabar, perėję visą kariūno paros režimą, galime grįžti prie dainavimo. Kyla klausimas, ar taip muštruojami vaikinai noriai eina dainuoti? Vytautas Verseckas sako:

Akademijoje sąlygos ugdyti tvirtos valios ir gražios sielos žmones yra puikios.

— Jie noriai ateina, vis dėlto tai prestižas. Jie dainuoja gerai, laimi konkursus. Nuolat dirbdamas, vis tiek kažką padarai: Aš džiaugiuosi, kad randu su jais bendrą kalbą. Niekas neatėitų, jeigu jiems nebūtų įdomu. Juk choro lankymas neprivalomas. Jie juk turi, kaip matėte, didžiulį krūvį. Buna, kad iš tiesų negali ateiti, tada atsiprašo, kad turi atsiskaityti arba pasiruošti egzaminui.

— Kodėl 40 choristų? — Klausiu. — Ar tiek akademija gali išlaikyti, ar tiek surenkate?

— Tiek tegalima surinkti, nes dainuojančių tragiškai mažai, — ir čia maestro Vytauto Versecko veidas surimėja. Jis aiškina, kad muzikinis lavinimas vidurinėse mokyklose Lietuvoje nėra labai aukšto lygio. Vidurinės mokyklos remiasi dažniausiai muzikos mokyklomis. Šeimose irgi nedainuojama.

— Šiuolaikinis jaunimas pripratęs klausytis, bet patys nedainuoja. Kai reikia patiemis išsižioti, nieko neišsėina. Mokyklose ne visur yra chorai, o ir ten, kur jie yra, jie neįprastai lankyti. Jeigu vadovas entuziastas, jis prisivilioja jaunimą į chorą. Deja, daugiausia yra mergaičių chorų (o jų yra stiprių; prieš Dainų šventę man, kaip šventės dirigentui, teko daug važinėti po

Lietuvą), mišrių — vienas kitas. Vaikinai paliekami už borto, eina lengviausiu keliu. Todėl pirmą kursą daugiausia susirenka nedainavusieji, bebalisiai, — sako choro vadovas V. Verseckas, bet čia tuojau pat jo balsas pagyvėja ir jis tęsia jau kita gaida:

— Na, bet yra visokių. Į Karo akademiją stoja net ir muzikos mokyklas baigusieji. Štai Donatas Zakarka iš Utenos: ir groja, ir dainuoja. Jis 7 metus mokėsi

muzikos mokykloje. Ir daugiau tokių yra — grojusių violončele, triuba pūtusių ir t.t.

— Ar solistų taip pat turite? — vėl klausiu.

— Solistų yra pačioje akademijoje. Labai gerai dainuoja Kariūnų ramovės viršininkas Vytautas Minkevičius, muzikantas, baigęs konservatorijos Klaipėdos fakultetą, mokėsis birbynės ir baigęs dirigavimą bei klubininkystę. S-5 skyriuje dirba „Sidabrinių balsų“ konkursų laureatė Jūratė Stumbrienė. Kai rengiame koncertą, pasimame solistę, birbyne pagroja ir padainuoja Vytautas Minkevičius, padainuoja choras, vokalinė grupė. Išėina geras koncertas. Kai mes kur nors išvažiuojame koncertuoti, mus visada nepaprastai gerai sutinka. Mes turim įdomų repertuarą ir visur labai labai didelį pasisekimą.

— Įsivaizduoju, nes vyrų chorai paprastai labai mėgstami negu moterų, — sakau maestro, jis pagausa mano mintį ir su patosu pratesia:

— Plius Karo akademijos kariūnų graži uniforma; visi jauni — kaip vienas, tvirti. Nė vieno sugriuvusio. Turi gražius balsus ir gražiai dainuoja. Pavergia visų širdis iš karto!

— Ar dažnai koncertuojate?

— Nespėjame vykdyti visų prašymų, nes trukdo mokslai, atostogos, pratybos ir visa kita. Per mokslo metus atliekame apie 20 koncertų. Esame apvažiavę daug karinių dalinių. Dvejus metus buvome sudarę sutartį su Rytų Lietuvos kultūrinės veiklos centru ir apvažiavome visą Vilniją — buvusį lenkų okupuotą kraštą — Švenčionis, Trakus, Elektrėnus, Visaginą ir t.t. Dalyvaujame Karo akademijos dienose, koncertuojame gimnazistams. Mokyklose vyksta vakaronės, pasiūkiami su gimnazistėmis. Labai įdomios mūsų išvykos.

— Kokią muziką atliekate?

— Repertuare turime visokios muzikos — nuo chorų iš operų iki lyrinio dainų. Choras yra paruošęs sakralinės muzikos programą. Giedame Mišiose arkikatedroje Kariuomenės dienos proga — lapkričio 23-ąją ir kitomis progomis, dainuojame iškilminguose vyriausybiniuose rengi-

niuose, kur dalyvauja visų šalių karo atstovybės. Ir užpėnai, ir pėnai, ir šiemet giedojame Vasario 16-osios renginiuose. Pirmiausia — prie Nepriklausomybės akto signataro Jono Basanavičiaus kapo Rasų kapinėse, paskui prie generolo Jono Žemaičio paminklo Krašto apsaugos ministerijos kieme. Jau du kartus rugsėjo mėnesį dalyvavom Šiluvos atliaduose — karių piligrimineje kelionėje į Šiluvą. Vienuomet ir visur mūsų choras garbingai atstovauja ne tik Karo akademijai, bet ir visai krašto apsaugai. Labai gražių akimirkų esame patyrę ir patys. Matau, kad mano kariūnams tai labai svarbu. Štai Šiluvoje Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius aukojo šv. Mišias, o po Mišių visi susirinkusiųjų miniai sakė: „Paziūrėkite, kaip gražiai gieda mūsų kariūnai, kaip klierikai“. Matot, koks gražus palyginimas! Vaikinus tai labai mobilizuoja. Jie jaučia, kad yra gerbiami. Žinoma, kitaip jie nelankytų jeigu nejaustų pagarbos. Kai vyko Lietuvos kariuomenės iškilmingas 85-mečio minėjimas Operos teatre, mus kvietė giedoti Lietuvos himną. Prisimenu, mes stovėjome, laukdami išėjimo, o pro mus visa Lietuvos vadovybė ėjo į savo lozes. Visi spaudė choristams rankas ir dėkojo už gražų giedojimą arkikatedroje. Kaip jiems buvo malonu, — įkvėptai, kaip tikras menininkas, kalbėjo Vytautas Verseckas, paskui pritildė balsą ir išraiškingai, artisto balsu baigė: — Jie jaučiasi reikalingi, jie mato, kad jų menas yra vertinamas!

„Kariūno“ choras dalyvavo ir 2003 m. Pasaulio lietuvių dainų šventėje Vilniuje. Čia choro vadovui teko garbė diriguoti jungtiniam vyrų chorui. Dainų šventėje kariūnai patyrė savotišką nuotykių — išbandymą, tik šiuo atveju ne karo lauke, o meno baruose. Prieš pat prasidedant Dainų šventei, jau choristai buvo pasiruošę išgygiuoti į estradą, prie „Kariūno“ vadovo pribėgo dainų dienos meno vadovas Alfonsas Vildžiūnas ir pasakė: „Vytai, gelbėk“ Pasirodo, atsitiko taip, kad nebuvo kam nešti vėliavų ir šventės atidarymo metu uždegti šventės fakelų. Mat tie, kuriems tai buvo patikėta, atėjo su nederančiais tai proga rūbais ir buvo „diskvalifikuoti“. Vytautas Verseckas, pasitikėdamas savo vaikais, išdėdžiai atsakė: „Nesijaudinkit, mūsų vyrai parodys aukštą klasę“.

— Buvo parinkti 22 vyriausi, — dabar prisiminė jis. — Jie viską turėjo daryti be repeticijų ir viską padarė, kaip reikiant. Jie taip gražiai suvaikščiojo, kad paskui man visi iš eilės dėkojo, sakydami: „Kokie šaunūs mūsų kariūnai!“

Audronė V. Škiudaitė

Anatolijus Kairys

SONETAS VASARIO 16 DIENAI

*Jaučiu, jaučiu... Ateina ir sustoja
Prie rašomojo stalo kaip draugai...
Aš jų kovas gerai įsivaizduoju
Ir viską atiduodu dovanai.*

*Už nugaros... Per petį žiūri tylūs,
Kas parašyta, perskaito ramiai...
Žinau, žinau, kad jie dabar nebūlys,
Ir mano siela ten, kartu su jais.*

*Aš kartais pagalvoju, kad jie mirę
Ir niekada namo nebeatėis...
Ir tuoj iš nebūties gilios išnirę
Jie pasirodo man gyvų gyvais.*

*Ne raštai, eilės jūsų darbus giria,
O Laisvė, už kurią jūs noriai mirėt.*

Apie vaikus ir literatūrą vaikams

VYTAUTAS V. LANDSBERGIS

I

Lietuvių tautos patriarcho Jono Basanavičiaus surinktuose XII lietuviškos tautosakos tomų galima rasti labai „negražių“ pasakų su visokiais „papais“ bei kita vulgaroka liaudiška ekspresija. Pateikiamos netgi įvairios seksualinės perversijos, kur brolis su seseria sugyvena vaikų, tėvas veda dukrą ir t.t.

Skaitant šias J. Basanavičiaus surinktas pasakas, galima spėti, kad XIX amžiaus lietuviškoje kultūroje dar nebuvo takoskyros tarp suaugusiųjų ir vaikų pasaulio, t.y. vaikai dar nebuvo „nurašyti“ į neįsaverčius. Kada tai atsitiko ir dėl kokių priežasčių — sunku spėti. Gal dėl XX a. pradžioje padidėjusios Katalikų Bažnyčios įtakos kultūros procesui? Gal dėl bendrų pasaulinės psichologijos tendencijų, skatinančių vaikams rodyti „gražų“ pasaulį, tikintis, kad vaikai nuo to išaugs labai gražūs ir laimingi. Ar ne dėl tos priežasties sovietiniuose lietuvių literatūros vadovėliuose K. Donelaičio šuvalis buvo pavirtęs juodvabalium?

Deja, čia atsiranda ir kitas pavojus, kad taip įvairiais „tabu“ išauklėti vaikai dažniau užauga nesubrendę ir nebeįsivertė (neatpažįsta) dabartinio pasaulio su visom jo perversijom, subtilybėm bei niekšybėm. J. Basanavičiaus laikais dominavo natūrali, per šimtmečius susiklosčiusi, tautosakinė pedagogika.

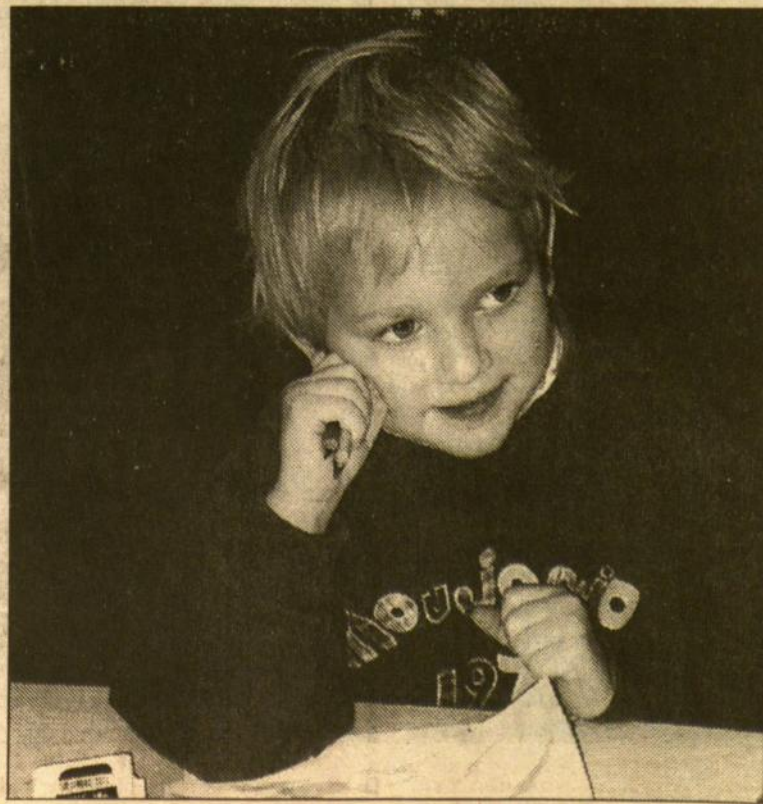
II

Vaikystėje ne kartą skaitytas J. Biliūno apsakymas „Kliudžiau“.

džiau“, matyt, ne vienam lietuviui yra įstrigęs giliai atmintin. Gal dėl to, kad jame aprašomas nusikaltimas ir duodamas jo įvertinimas, savianalizė, t.y. — suveikia neigimo dėsnis ir minusas virsta pliusu. Panašiai, kaip F. Dostojevskis tebutų vien aprašęs, kaip preciziškai suplanuojamas ir atliekamas motiutės užmušimas, tai tebutų viengubas neigimas. Jei neįvyksta jokio sąmonės pasikeitimo, pasakojimas netenka prasmės.

Nelengva vienareikšmiškai įvertinti J. Biliūno apsakymą „Kliudžiau“. Ko šis apsakymas moko jaunąjį skaitytoją, kokios etinės vertybės jame deklaruojamos? Apsakyme lyg ir pataria, kad neįvyksta jokio sąmonės pasikeitimo, pasakojimas netenka prasmės. Nelengva vienareikšmiškai įvertinti J. Biliūno apsakymą „Kliudžiau“. Ko šis apsakymas moko jaunąjį skaitytoją, kokios etinės vertybės jame deklaruojamos? Apsakyme lyg ir pataria, kad neįvyksta jokio sąmonės pasikeitimo, pasakojimas netenka prasmės.

Savigrauzos, depresijų apimtiems žmonėms psichologai bei dvasininkai siūlo atsiprašyti, nueiti išpažinties, apgailėti visa tai, kas buvo, ir užmiršti. T. y. atleisti sau pačiam, tuo būdu išlaisvinant pasąmonę, ir laimingai gyventi toliau. Neveltui „laimės žiburio“ siekiantieji, atsigręžę atgal, pavirsdavo akmenimis. Nukelta į 4 psl.

DRAUGO 95 metų JUBILIEJINIS KONCERTAS

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo Akademijos vyrų vokalinė grupė

KARIŪNAS

2004 m. kovo 28 d., sekmadienis
4:00 val. p.p.

Maria gimnazijos auditorijoje
6727 S. California Ave.,
Chicago, Illinois

bilietai: DRAUGE
SEKLYČIOJE
info 630-734-9626

Apie vaikus ir literatūrą vaikams

Atkelta iš 3 psl.

Vytautas P. Bložė filme „Švendubrės Šamanas“ postringauja maždaug taip: „O, jeigu lietuvių mentalitetas būtų formavęsis, daugiau skaitant K. Donelaičių, Šatrijos Ragana ar žiūrint M. K. Čiurlionio paveikslus?“

III

Kuo skiriasi vaikų literatūra nuo suaugusiųjų literatūros? Vaikų literatūroje akivaizdžiau deklaruojama etinių vertybių sistema. Tokia literatūra siekia pažadinti šviesos, meilės, gerumo ilgesį. Tačiau tarnavimas šviesai, meilei, gerumui nebūtinai pasireiškia tiesioginiu šviesos vaizdavimu. Kartais ir tamsaus ar liūdnio pasaulio rodymas atlieka pažintinę, „grūdinamąją“ misiją. (J. Basanavičiaus surinktoje tautosakoje taip pat rasime siaubo pasaką apie nukąstas galvas ir duris, užkistas žmogaus pirštus).

Argi suaugusiųjų literatūros kūrimo taisyklės kitokios? Jos, regis, visur daugmaž panašios: jei literatūros kūrinyje yra užfiksuotas koks nors žmogaus (jo sąmonės), keitimosi principas – kūrinyje gyvas.

Kam skirtos Anderseno, Haufo pasakos – vaikams ar suaugusiems? Šiems autoriams toks klausimas, sakykime, neaktualus – tai tiesiog aukšto lygio literatūra, ir viskas. O tai, kad sukurta ji pasakos, o ne apsakymo ar eilėrašio forma – tik rašytojo stiliaus bei mąstymo dalykai. Dauguma G. Markeso apsakymų ir netgi romanų remiasi pasakų kūrimo principais. Pvz., garsusis apsakymas apie „Senį dideliausiais sparnais“: pajurio plažė randamas nukritęs senas angelas, kuris uždromas su vištom ir narvą ir turistai iš visur važiuoja jo žiūrėti, net tiki, kad vien angelo pamatymas išgydo daugelį ligų. Tačiau netrukus angelas visiems nusibosta, nes tuo metu miestelyje pasirodė didelė vorė su moters galva...

O F. Kafkos žmogus-tarakonas po lova? Modernioji XX amžiaus proza pasakos žanrą puikiai pritaikė suaugusiųjų pasaulio reikmėms.

IV

Patriarcho Jono Basanavičiaus surinktų Pasakų lietuviškų pirmam tome yra tokia pasaka „Apė bajoro dukterį, katra į vaiską išėjo“. Trumpai priminsiu pasakos turinį. Bajoras neturi sūnaus, o turi devynias dukteris – nėra ką leisti į kariuomenę, tai viena dukterų išsiprašo eit į žalmierius – tėvas

ją aprenčia, nukerpa plaukus ir išleidžia pas karalių tarnaut. Gerai betarnaudama, dukra tampa generolu. Bet štai netikėtai to karaliaus dukra užsimano už šito „generolo“ ištekt. Karaliui tai kas – iškelė vestuves ir apvedino. Tačiau jau pirmąją vestuvių naktį, kai tik „generolas“ užmigo, karalaitė jį apžiūrėjo ir labai nusiminė, nieko vyriško nesuradus... Tada ji pasiskundė savo tėvui karaliui, kad su tuo vyru daugiau jau gyventi nebenorinti. Ipykęs tėvas karalius kaip mat išsiuntė savo žentą pas kaimynystėje gyvenusį žiaurų karalių, kad šį netikusį jaunikį nugalabytų. Bekelaudamas „generolas“ sutikė žmogų, šokinėjantį medžių viršūnėmis, žmogų ažuolus raunantį ir taiklų medžiotoją, žuikius bešaudantį. Kartu nukeliavę pas žiaurų karalių, jie tą niekšą nugalėjo ir tada jauėjo atgal. Pakelję užėjo trobelę ir toliau cituotu:

„Ten rado visko ant stalo valgyti ir gert. Pavalgę nežino, ką daryt. Kad nieko tuose namuose nebuvo, karaliaus žentas užsilipęs „pridirbo“ ant stalo. Parėjęs ragana niekaip daugiau nekeikė, tik sakė:

– Jeigu vyras – kad gautų mergiškų pautus, o jeigu merga – kad gautų vyriškų! Beidamas karaliaus žentas pajuto, kad jam išdygo pautai. Prasidžiugęs ėjo namo. Parėjęs vėl gyveno su savo pačia. Tada pasigyrė jo pati, kad geras vyras, ne toks kaip pirma. Dabar mylisi ir gyvena po šiai dienai, jei nenumirė“.

V

Jokio skirtumo, ar literatūroje vaikams vaizduojamas gražus pasaulis, ar negražus. Svarbi sąmonės pasikeitimo, prapildymo galimybė. Bet, norint to pasiekti, svarbu nugalėti pirmąjį skaitytojo pasipriešinimą ir jį prisijaukinti, iškokia Mažojo Princo lapę... Norint tai padaryti, reikia kalbėti ta kalba, kurią suprastų šiuolaikinis skaitytojas. Humoro, absurdo, anekdotų, melodramos, parodijos, repo, kompiuterinio žaidimo ar pan. kalba. Ir dar reikia atsiminti tai, ką žino jaunas skaitytojas, t. y. sugebėti grįžti į vaikystę.

Kodėl daugelis menininkų idealizuoja vaikystę? Gal todėl, kad vaikystėje žmogus yra dar neužmiręs ano pasaulio, kuriame buvo prieš gimdamas. Jis yra dar atviros sielos būsenoje – nuoširdus, atviras, mylintis šį trapų pasaulį ir norintis jį išsaugoti, papuošti – t. y. vis dar naivus idealistas. Gal dėl to knygos, kuriose užfiksuotas toks tarsi dzenbudistinis vai-

kiškos sielos lygmuo – nesensta. *Mažasis princas, Ruguose prie bedugnės, Pienių vynos* ir aibė kitų...

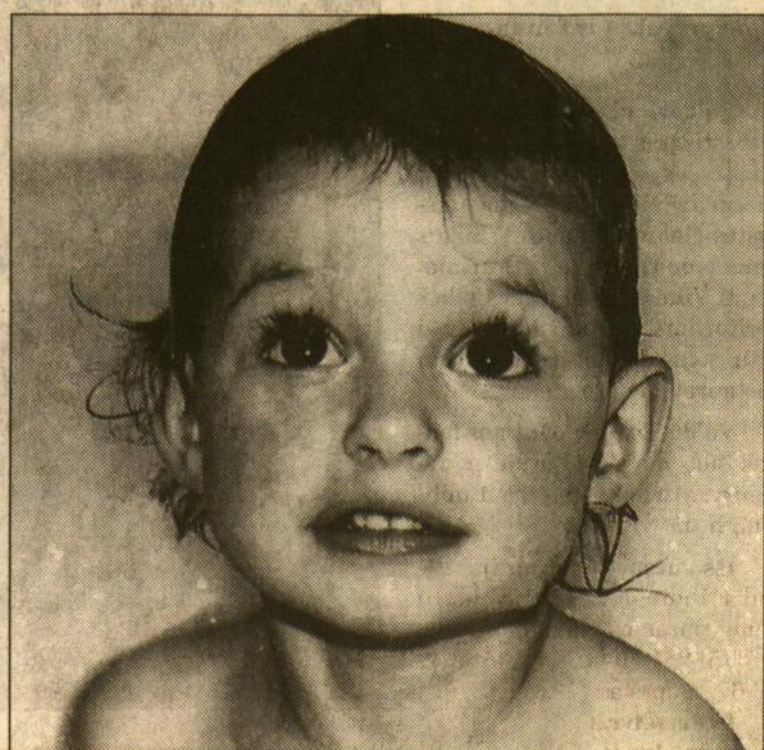
Kartais galvon šauna tokia paika mintis, kad vaikai į šį pasaulį ateina kažko mus pamokyti, o mūsų darbas – kaip nors nenuskriausti savo mokytojų, juos visai mylėti, puoselėti ir gerbti. Ir išgirsti...

VI

Aš, kaip turbūt ir kiekvienas tėvas, galėčiau pateikti krūvas pavyzdžių iš savo gyvenimo, kai vaikai yra buvę mano didžiausiais mokytojais, kantrybės ugdytojais, egoizmo naikintojais ir t. t. Tarkim, kartą gulėjau lovoje, sirgdamas gripu ir labai supykau, kai mažiausioji Severija – ji tuomet tebuvo pusantros metų amžiaus – įėjusi į mano „šventą“ kabinetą, driso maigyti mano „švento“ kompiuterio mygtikus.

– Severija, baik, – sušukau aš ir tuoj pat pamaciau, kad Severija naivia veido išraiška atsisuko, truputį išsikėtė ir mano „šventam“ darbo kambarį ant grindų atsirado balutė. Supratau, kad mūsų ko gero pralaimėsiu beviltiškai, tad reikia „nepastebėti“. Išikniaubiau į knygą ir nutariau vaidinti nepamacius šio nemalonaus nesupratimo.

– Tėte, kaip gyveni? – po minutės tylos pasigirdo naivus Severijos balsas ir supratau, kad manęs ji nepaleis, kol nepamoks iki galo. Suvokiau, kad esu paguldintas ant abiejų menčių, pradėjau juoktis ir pasidaviau be mūšio, supratęs – kuris iš mūsų čia svarbesnis ir išmintingesnis.

TOMAS BUTVILAS

Kalbos apie tai, koks turėtų būti ateities pedagogas, arba, kokio jo reikia Lietuvai, priverte šiek tiek susimąstyti ir peržvelgti kitą pamatinį pasirengimo atečiai aspektą – šiandienos pedagoginę realybę ir mokytojų rengimo ypatumus. Manysčiau, jog toks klausimas, koks turėtų būti ateities pedagogas, yra bemaž utopinis ir įsibūstas į spekuliatyvinę skraistę. Atrodytų keista, jog, būdamas pats pedagogikos specialistas atstovas ir ruošiamas ruošti kitus šiam amatui, diskutuoju apie painius pedagogikos labirintus.

Kas gi čia painaus? Rodos, kuriamos naujos švietimo programos, dalyvaujama tarptautiniuose projektuose, diegiamos reformos (kad ir kaip skausmingos ar švelnios jos bebūtų), rašomos disertacijos, monografijos bei knygos ir garsiai plovama už garsių žmonių pasisakymus įvairių konferencijų metu. Kaip tik prieš šitą ir kitų išvardintų švietimo bei pedagoginės veiklos sričių ir mėginis apsisototi, detaliau panagrinėdamos jų painiavos priežastingumą, arba kitaip – jų savybės būti painiomis.

Net kai kurių klausimų kelimas savyje jau turi spekuliatyvumo bruožų bei sofistikos elementų. Tokiu būdu iškyla

VII

Tie, kurie mato ir fotografuoja auras, pastaruoju metu pastebi keistą reiškinį, vadinamą „Indigo vaikų“ fenomeną. „Indigo“ – tai tokie vaikai, kurių auros yra kristolinės spalvos, t. y. tokios, kokių anksčiau Žemėje dar nėra buvę. Masiškai Indigo vaikais emė gimi maždaug apie 2000-uosius metus, ir visiškai nesvarbu, kokiose šeimose – vienodai sėkmingai kristolinukai gimsta ir alkoholiškai, ir inteligentiškai šeimose. Šiuos reiškinį analizuojantys, žmonės daro išvadą, kad Žemėje emė rastis naujos, gerokai aukštesnės kokybės sielos, subtilesnės už dvidešimtojo amžiaus sielas. Gal Kūrėjas tuo būdu bando apsaugoti pasaulį nuo totalinio susinaikinimo, pamatęs, kad anksčiau sukurta sielos variantas nedavė tokių savaiminio dvasinio vystymosi rezultatų, kokių buvo tikėtasi? Ir dar šie auri tyrinėtojai konstatuoja, kad gyventi tiems kristolinams vaikams bus nelengva, nes juos įvairiais griežtais, pasenusiais metodais bandys mokyti bei perauklėti XX amžiaus auklėtojai.

pirmasis elementas pedagogikoje, kuris įneša labai daug painumo: tai pedagogikos mokslo ribų nustatymas, arba edukacinių mokslų sistematikos problemų skaidymas. Nors ir būdama galetinai jauna mokslo sritis (pirmoji universitetinė pedagogikos katedra įkurta tik XVIII a. pab.), pedagogika šiandien pasidarė labai sudėtinga ir daugiašakė struktūra. Šiame moksle, kaip nei jokiam kitame, yra daugybė šakų, nagrinėjančių įvairias, labai dažnai ir peržengiant dalyko kompetencijos ribas, mokytojų sritis. Išsiskiria teorinė ir taikomoji pedagogika, kurių kiekvienoje prisikačiuojamos dar po 5–8 iš jau minėtųjų išplaukiančios sritys, taip pat turinčios „pedagogikos“ vardus, pvz., karinė pedagogika, pataiso darbų, laisvalaikio, sporto, kelionių ir dar daugybė kitų pedagogikų.

Žinoma, visa tai reikalinga ir jų prasmingumas negincytinas, tačiau ar verta visur pridėti žodelį „pedagogika“, tai svarstytinas klausimas. Toks beatodairiškas pedagogikos mokslo skaidymas padaro nebeaiškia pirmąją pedagogikos sąvoką reikšmę ir lingvistinės etimologijos išrišimo prasmę. Atrodytų, jog pritrūkome naujų sąvokų ir, norėdami išvengti šios situacijos bei pirminės žodžio „pedagogika“ reikšmės alembotumo, profaniškai plečiame šį mokslą ir išrandame naujas pedagogikas. Buvau užsiminęs apie tai, jog šiandienos pedagogika (tiksliau, tyrinėtojai) daugeliu atveju peržengia nagrinėjamo dalyko supratimo bei kompetencijos ribas, t. y. nebe retas atvejis, kuomet pedagoginiuose tyrimuose ar kituose aprašuose galima rasti tokių filosofinių/teologinių/etinių kategorijų kaip kurybingumas, praktiologija (iprociai) ir pan., kas perska minti, kad pedagogikai neva priklauso tirti vaiko dvasingumą, pamatuoti kurybiškumo laipsnį ar spekuliuoti apie humanizmo gylį pradinėje mokykloje, dėl to darant metaanalizes (kurti teorijas kitų teorijų pagrindu). Žinoma, visa tai galima argumentuoti tarpdisciplininio ryšio būtinumu. Sutinku, tačiau tirti minėtas kategorijas turėtų atitinkamų sričių mokslininkai, o pedagogika tas sukaupias žinias taikyti savo mokslo ribose ir išmanyme. Kaip matyti, visame tame pedagogikos mokslo klasifikavime atsuduria ir šiandienos mokytojai, o ypač tie, kurie nori jais tapti.

Toliau, nuosekliai tiriant, galima išskirti kitą, painumą pedagogikoje sąlygojanti, elementą – labiau teorinę nei praktinę pedagogiką su rafinuotai vartojamų sąvokų apvilnimu, t. y. kol kas vis dar orientuojamasi į teorijos kiekybę nei praktinę atliekamą pedagoginių tyrimų kokybę. Būtų ištis idomu patyrinėti, kiek dažnai yra imamos jau parašytos ir apgintos pedagoginės disertacijos ar magistrų darbai, ir kiek tai praktiškai yra pritaikoma kasdieninėje pedagoginėje veikloje. Nejaug ištis pedagogika tapo aprašomuoju bei nurašomuoju (turiu omenyje, daugelio kitų autorių darbų citavimą ir naudojimą savo teorijos „paruošimui“) mokslu, kur visos pastangos dedamos supainioti skaičiuojant ir priversti jį skaityti tą pačią mintį jau kokį dešimtą kartą? Duomenų apie parašytų disertacijų naudojimo dažnumą neturiu, tačiau hipotetiškai ga-

A.P.P.L.E. bendrija, sukurta Šiaurės Amerikoje dirbančių lietuvių ir amerikiečių pedagogų, kasmet Lietuvoje ruošia Lietuvos mokytojų vasaros kursus, padedant susipažinti su vakarietiška pedagogika. Nuotraukoje: sėdi dabartinė bendrijos vadovė Irena Ross; stovi iš kairės Vaiva Vėbrautė, kuri vadovavo 2004–2005 m., ir buvusieji vadovai – Katherine Dunlap, dr. Phil Taylor.

lima būtų teigti, kad tik labai nedidelis procentas praktiškų tyrimų yra taikomi pedagoginėje ir ugdymo kasdienybėje. Be to, rašomuose magistrų ar daktaro disertacijos darbuose, monografijose ir kituose moksliniuose aprašuose imama vartoti daug įmantrių sąvokų, neretai užgožiančių atliekamo tyrimo esmę bei veiksmingumą. Pvz.: „Praksiologiniai religinio auklėjimo aspektai“, arba „Teisinis raštingumas asmenybės dimensijų paradigmoje“ ir pan.

Nenoriu nuvertinti tokio pobūdžio darbų, kadangi jų turinys gal ir slypi daug naujų, tačiau ar paprastas mokytojas, paėmęs tokį darbą, bus tinkamai sužadintas/motyvuotas toliau gilintis į autorių pateiktas teorines/praktines išvagas? Tad, kokios gi pedagogikos šalininkais turėtų būti šiandienos mokytojai ar besirušiantieji jais tapti – fundamentinės, ar taikomosios/praktinės? Kas vaikui yra svarbiau, ar kad jo klasės auklėtoja/as puikiai išmanytų humanizmo filosofiją ir norimą (vadovėlinį) jo pasireiškimą vaikuose, ar kad mokytojas sugebėtų pagalbėti vaikui bėdoje, kuomet sunkiau sekasi mokytis, ar kai jo/jos santykiai su kitais klasės/grupės vaikais yra kažkodėl pašiļę? Beje, yra tokia socialinės pedagogikos (pradininkas vokiečių filosofas P. Natorp, XIX a. pab.) atmaina – socialinės pagalbos arba protekcinė pedagogika, nagrinėjanti ir teikianti praktines rekomendacijas dėl vaikų globos, rehabilitacijos. Tai kone labiausiai džiuginantis faktas, beišskant teisingo kelio iš šio pedagogikos labirinto.

Verta aptarti ir trečiąjį, bene svarbiausią, šiandienos mokytojų rengimo, klausimą, turintį savyje daug paradoksalumo ir painiavos – dėstomojo universitetinio, aukštosios mokyklos ar kolegijos dalyko santykį su pedagogine realybe, t. y., ar ištis yra pakankamas santykių tarp to, kas dėstoma paskaitose ir to, su kuo susiduriama pedagoginėse praktikose arba jau ir pradėjus dirbti.

„Nieko naujo neišgirdau“, tai studentų, kvalifikaciją bekeliančių pedagogų pastabos ir taiklūs šūviai į ne vieną ruošiantį šiandienos mokytojus. Man ir pačiam teko išgirsti iš vieno garbaus dėstytojo tokį pasakymą, jog šis mokykloje realiai tedirbo vieną dieną ir

tai ne visose pamokose išbuvo. Čia norėčiau iškart įnešti pataisą, jog anaipol ne visiems aukščiausiai minėti teiginiai tinka. Be abejo, yra daug pasižentusių mokslo žmonių, kurie savo darbais turtina ir gilina Lietuvos pedagoginės veiklos sritis, garsina Lietuvą Vakarų šalyse, tačiau esama ir tokių, kuriems lengviau skaityti, o ne diskutuoti su studentais svarbiomis nūdienos pedagogikai problemomis. Beje, yra ir tokių, naujai tapusių dėstytojais, kurie nesugeba žvelgti toliau ir plačiau, nei kad buvo pratę prie savo mokslinių vadovų autoritarinio ritmo. Keista, tačiau būtent tie, kai kurie, naujieji dėstytojai, turintys spinduliuotą naujovėmis bei vakarietišką liberalizmą, dar labiau gniaužia naujųjų proveržius lietuviškoje pedagogikoje ir yra giliai įsitikinę konservatyviojo didaktizmo nauda bei apologizuoja nusistovėjusią pedagogikos mokslų klasifikaciją, patys sprenddami, kur baigiasi mokslo ribos, o kur – ne. Čia būtų galima įžvelgti pedagoginės tikrovės disociacijos reiškinį, kur sąmoningai dėl galbūt mokslinio išprusimo stygiaus yra nematomata tai, kas vyksta mokyklose ir ką reikėtų daryti, kad to nebūtų arba būtų, tačiau kuriant naujus pastiprinimo būdus. Tai, mano manymu, yra būtina šalinti, norint tinkamai parengti šiandienos mokytojus šiandieninėje mokykloje. Jei viduramžiais (476–1517 m.) socialinės piramidės viršūnėje puikuodavosi riterių luomo atstovai, vasalai, dvasininkija ir valstybių valdovai, o piramidės apacioje visą krūvį veždavo valstiečiai, amatininkai ir kiti įvairių gildijų atstovai, tai šiuo metu Lietuvos švietime kyla panašios – piramidės viršūnėje ministerijų atstovai ir tie, nuo kurių pirklauso šiandienos mokytojo padėtis bei paruošimas, o kažkur žemiau visą krūvį veža studentai, mokytojai ir visi, kurie yra pasižentę vaikų ugdymui.

Pabaigai turbūt tiktų pasakyti tai, jog tikroji pedagogika jau prieš kelis šimtus metų buvo įreminata ir sustruktūruota garbaus čekų švietėjo J.-A. Komenskio. Būna tik išlaikyti glaudų ryšį su kitomis mokslo sritimis ir tobulinti savąjį, atsižvelgiant į laiko pareikalavimus.

Straipsnio autorius yra Šiaulių universiteto doktorantas.